

BIBLIOTEKSPLAN 2014 – 2018

SURAHAMMARS BIBLIOTEK

Inledning

Syftet med Surahammars kommuns biblioteksplan är att stärka biblioteksverksamheten, ge struktur för viktiga utvecklingsområden och tydliggöra folk- och skolbibliotekens gemensamma uppdrag.

Planen är ett styrdokument som förankrar verksamheten på politisk nivå. Den ska vara i linje med andra kommunala styrdokument och klart definiera bibliotekets uppdrag och dess roll i samhället.

Biblioteksplanen bygger på

- Bibliotekslagen, (2013:801) Bibliotekslagen fastställer att varje kommun ska ha ett folkbibliotek för att främja läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt funktionshindrade, invandrare och barn
- Skollagen, i skollagen fastställs att alla elever har tillgång till skolbibliotek
- Kommunala styrdokument
- Regional kulturplan 2015-2018 i Västmanlands län
- FN:s konvention om barns rättigheter
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- Europeisk deklaration om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR)
- UNECSO's folkbiblioteksmanifest.
- UNECSO's skolbiblioteksmanifest.

Biblioteksplanen ska följas upp vart fjärde år. Ansvaret för uppföljning ligger hos Barn- och utbildningsnämnden. I en årlig verksamhetsplan konkretiseras de utvecklingsarbeten som presenteras i biblioteksplanen. Ansvaret för verksamhetsplanens utarbetande och årliga revidering ligger hos bibliotekschefen i samarbete med bibliotekets personal.

Surahammars folkbibliotek är underordnat Barn- & utbildningsnämnden, vilken i sin tur lyder under Kommunfullmäktige.

Surahammars kommun

I Surahammar bor det 9 873 personer, december 2013. Surahammar har ett högre genomsnitt pensionärer är riksgenomsnittet, 24 % i jämför med rikets 19 %.

21 % av Surahammars invånare är barn och ungdomar, det är lägre än Sveriges 22 %.

19 % av Surahammars befolkning är personer med utländsk bakgrund, det vill säga personer som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Riksgenomsnittet är 16 %.

Surahammars kommun är ett finskt förvaltningsområde, 22% av invånarna är antingen födda i Finland eller har minst en förälder som är född i Finland.

Utpendlingen över kommungränsen är 22 %.

Huvudbiblioteket ligger i Folket hus mitt i Surahammars tätort. Öppethållandet är normalt 36 timmar i veckan med begränsat öppethållande under sommaren. Inbokade skolklasser och förskolegrupper, liksom andra grupper, tas emot även på icke öppettid.

I Virsbo är biblioteksfilialen integrerad med Virsboskolan som har förskoleklass, låg- och mellanstadium. Filialen har öppet 13 timmar i veckan. Förutom den ordinarie öppettiden håller Framtid Virsbo biblioteket öppet tre timmar i veckan.

I Ramnäs finns en utlåningsstation på servicehuset Städet som ger service till allmänheten. Utlåningstationen har öppet 10 timmar i veckan.

Vision

Ett levande bibliotek som utvecklas i dialog med användarna

Mål

- Biblioteket arbetar aktivt för språkutveckling och att skapa läslust
- Biblioteket samverkar med lokalsamhället och är en mötesplats i kommunen
- Biblioteket skapar kulturaktiviteter i dialog med användarna
- Biblioteket samverkar med länets andra folkbibliotek

Bibliotekets roller

Biblioteket har en viktig funktion i det demokratiska samhället. Den grundlagsfästa yttrandefriheten kräver att alla har tillgång till ett språk liksom till kunskap och information. Biblioteket erbjuder fri tillgång till litteratur och information vilket är en grundförutsättning för såväl demokrati och yttrandefrihet som lärande och utveckling.

Kulturcentrum

Biblioteket är en arena för kultur med ett utbud av evenemang, såsom sagostunder, författarbesök, bokpresentationer, utställningar, cirklar, föreläsningar m.m. Även eget skapande uppmuntras.

Biblioteket stimulerar människor att söka kunskap och kulturupplevelser. Biblioteket är en naturlig plats för kulturella aktiviteter och aktuell debatt.

Mål:

att biblioteket ska anordna minst 15 aktivitetstillfällen per årsarbetare och år.

att fem procent av de publika aktiviteterna ska göras i samarrangemang med andra organisationer

Informations- och kunskapscentrum

Biblioteket är ett centrum för såväl formellt som informellt lärande. Biblioteket är allmänheten behjälplig med informationssökning och informationsförmedling vad gäller såväl referensservice som samhällsinformation.

Biblioteket ska erbjuda alla medborgare fri tillgång till information såväl fysisk som digital. En viktig drivkraft i samhällsutvecklingen är kunskap och biblioteket ska stödja det fria kunskapsökandet och beakta ”det livslånga lärandet”

I ett informations- och kunskapssamhälle är tillgången till information en demokratisk rättighet. Biblioteket tillgängliggör information samt tillhandahåller internetdatorer, kopiatorer, fax, skanner och ordbehandlare. För en del grupper i samhället är denna service den enda möjligheten att ta del av samhällsinformation, kunskap och modern teknik. Personalen hjälper besökare att orientera sig i ett nytt digitalt medielandskap.

Mål:

att främja den digitala delaktigheten genom att tillhandahålla handledning och bidra till allas rätt och tillgång till e-tjänster

att det ska finnas trådlös internetuppkoppling på biblioteket

Mötesplats

Biblioteket är ett av de få offentliga rum som finns i dagens samhälle. Biblioteket erbjuder kommuninvånarna en trivsamt, trygg och inspirerande miljö.

Biblioteket fungerar som en samlingspunkt i lokalsamhället – en plats där det finns möjlighet till möten och samvaro, men samtidigt också en plats för lugn och ro och fördjupning.

Mål: att antalet fysiska besök per invånare ska öka från 5,6 besök per kalenderår till 6 besök per kalenderår.

Stöd för språkutveckling och läslust

Bokläsning bjuder på stora läsoplevelser som gör avtryck i människors liv, likväl som det kan vara avkoppling och förströelse för stunden. Biblioteket har ett bokbestånd med både bredd och djup för människor med olika behov och i olika livssituationer.

Det är viktigt att den första kontakten med biblioteket kommer i tidig ålder eftersom språkutveckling och läsvanor grundläggs när barnen är små. Biblioteket ska tillhandahålla litteratur för alla åldrar.

Biblioteket kan under hela skoltiden vara ett stöd och komplement i träning av läsfärdigheten med fokus på läslust.

Litteratur ska erbjudas i tryckt form, som ljudböcker, e-böcker, daisy-böcker, stor stilsböcker och som lättlästa böcker.

Mål:

Att de aktiva användarna av bibliotekets resurser ökar från 24,1 procent till 25 procent per kalenderår. Aktiva låntagare är de som har lånat, omsatt, reserverat eller återlämnat media.

Målgrupper

Biblioteken ska vara tillgängliga för alla medborgare och öppna för alla. Det ska finnas många skäl till att besöka biblioteken. Man ska kunna gå dit för att låna böcker, läsa tidskrifter, söka information eller delta i arrangemang.

Biblioteken är inte bara en fysisk plats, utan kan ses som en verksamhet. Det är viktigt att aktivt söka upp olika grupper i samhället som inte själva kan ta sig till bibliotekslokalen.

Personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter att ta del i bibliotekets utbud som andra. Det finns en tillgänglighetsplan för Surahammars bibliotek, framtagen för att fysiskt underlätta biblioteksbesöken.

För personer med funktionsnedsättning finns det anpassade medier såsom talböcker, storstilsböcker och lättlästa böcker och tidskrifter. Biblioteket har, Daisy-böcker för de som har läsnedsättning. Det kan ha många orsaker, det vanligast är läs- och skrivsvårigheter inklusive dyslexi. Synnedsättning, rörelsehinder och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är andra orsaker. Biblioteket har tillstånd enligt 17§ i upphovsrättslagen att ladda ned och bränna talböcker på cd-skivor från Myndigheten för Tillgängliga Medier. Biblioteket har även talbokstillstånd för att registrera låntagare så de kan själva ladda ned talböcker från MTM.

Biblioteket erbjuder Boken kommer-service för personer som inte själv kan ta sig till bibliotekslokalen.

På barnavdelningen finns en s.k. Äppelhylla ”för dem som läser på annat sätt”. På denna hylla finns videoinspelningar med böcker på teckenspråk och bilder-böcker med teckenstöd för den hörselskadade liksom taktila bilderböcker, lättlästa böcker och talböcker.

Mål: Tillgängligheten till talböcker ökas genom möjligheten till egen nedladdning. Tjänsten ska marknadsföras till människor i alla åldrar som av någon anledning har svårt att läsa.

Personer med utländsk härkomst

Biblioteket är en viktig plats för människor från andra länder och kan i sin roll som mötesplats underlätta integration och kontakter med det nya samhället.

Biblioteket ska i sitt medieutbud spegla mångfalden i samhället och tillhandahålla böcker på lättläst svenska, böcker och tidskrifter på andra språk, ordböcker, språkkurser samt tillgång till Internetdatorer.

Mål: Biblioteket ska, genom biblioteksvisning och låntagarundervisning förmedla kunskaper om vilka resurser som finns och hur man kan använda biblioteket.

Nationella minoriteter

I januari 2010 trädde Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (Minoritetslagen) i kraft. Lagen säger att de nationella minoritetsspråken skall skyddas och främjas och att de nationella minoriteterna ska kunna bevara och utveckla sin kultur. Finska språket är ett av de nationella minoritetsspråken. Språket har särskilt starkt skydd i ett så kallat finskt förvaltningsområde. Sedan den 1 maj 2010 är Surahammars kommun ett finskt förvaltningsområde.

Biblioteket köper in böcker och tidskrifter på finska och Virsbo bibliotek har finstalande personal. Biblioteket stödjer förvaltningsområdet i arbetet med språkvitalisering och med spridning av kännedom om finsk kultur och historia.

Mål: Biblioteket och finska förvaltningsområdet samarbetar genom att planera gemensamma aktiviteter och åtgärder för språkvtalivering genom litteratur.

Barn och ungdomar

Ett viktigt arbete för att stimulera barns och ungas intresse för läsning och litteratur är bokpresentationer till eleverna i skolan och bokdepositioner till förskolan där föräldrar och barn kan låna direkt ur boklådan. Organiserade besök och aktiviteter görs före och under bibliotekets ordinarie öppethållande samt i och utanför biblioteket.

Bibliotekets barn- och ungdomsverksamhet utgår från Läsfrämjandeplanen, se bilaga, som uppdateras varje år.

Mål:

50 procent av samtliga klasser ska ha besökt biblioteket under året.

80 procent av förskolan ska ha lånat böcker på biblioteket under året.

Äldre inom omsorgen

Biblioteket har låntagare inom äldreboenden som får Boken kommer-service.

I övrigt finns bokscurra på tre servicehus och en mindre bokdeposition i anhörigstödarnas lokaler.

Mål: Biblioteket initierar till regelbunden dialog med företrädare för äldreomsorgen

Vuxenstuderande

Bibliotek ger service till högskolestuderande och andra vuxenstuderande i form av fjärrlån och tillgång till särskild internetuppkopplad ”studentdator”.

Biblioteket köper in viss kurslitteratur på grundnivå. Biblioteket erbjuder alla studerande biblioteksvisning och låntagarundervisning om vilka resurser som finns och hur man kan använda sig av dessa i sina studier.

Mål: biblioteket ska erbjuda riktad användarundervisning för studerande så att de för möjlighet att vidareutveckla sin informationskompetens.

Samverkan

Samverkan krävs inom en rad olika områden, mellan biblioteksverksamheterna inom kommunen och regionen, och med andra aktörer i samhället till exempel, föreningar, företag, samt civilsamhället och kommuninvånarna för att uppnå en hög kvalitet till biblioteksanvändarna.

Förskolan/skolan och biblioteket har ett aktivt och ömsesidigt samarbete när det gäller lärande och att skapa läslust.

Den regionala biblioteksverksamheten har ett transportsystem inom Västmanland och mellan Västmanland och Örebro län för gemensam nytta av mediebeståndet på biblioteken. Försändelserna sker tre gånger i veckan. Den regionala biblioteksverksamheten arrangerar fortbildning och erbjuder stöd och handledning för folkbiblioteken i länet.

Biblioteket initierar samverkan med äldreomsorgen och särskilda omsorgen för att verka för alls rätt till läsning och information.

Landstinget Västmanland ger en gåvobok till alla nyfödda som delas ut genom BVC och biblioteket.

Den årliga Julmarknaden innebär ett aktivt samarbete med det lokala näringslivet.

Mål: att samverka inom kommunen, landstinget Västmanland och civilsamhället.

Personal

Personalen är serviceinriktad och professionell, mötet med besökaren står i fokus. Snabba förändringar i samhället gör att det ställer krav på bibliotekens flexibilitet och förändringsbenägenhet. Personalens uppgifter blir alltmer att handleda och arbeta läsfrämjande. Samarbeten kommer att vara A och O för hur aktuella vi kommer att upplevas som bibliotek

Mål: Bibliotekets personal ska ge ett professionellt bemötande och visa god omvärldsorientering.

Skolbibliotek

Skollagens kapitel 2, § 36 föreskriver:

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan.....ska ha tillgång till skolbibliotek.

Skolbiblioteket handlar i hög grad om skolornas kvalitet. Inom skolan pågår ett ständigt utvecklingsarbete med arbetsformer som ger eleverna större utrymme för eget aktivt kunskapssökande. Det är vanligt med temaarbeten, då man söker fakta både i böcker och på nätet. Skönlitteratur är viktig för upplevelseläsning och kan komplettera faktainhämtande för att ge en djupare förståelse.

Skolbibliotekets roll

Skolbiblioteket har en viktig roll i elevens lärande:
som motor och inspiratör för elevernas läs- och skrivutveckling
som bas för elevernas lärande och kunskapande
som faktor i skolutveckling
som lustskapande
som länk till folkbibliotek och andra bibliotek

Skolbiblioteket kan påverka föräldrar att läsa mer med och för sina barn

Mål

Alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek som är centrum för läslust:
ett skolbibliotek där det finns böcker i mängd som passar olika intressen och i olika svårighetsgrader

ett skolbibliotek med inbjudande miljö, lugn och ro.
Alla elever ska ha tillgång till ett bibliotek som är informationscentrum
här ska finnas faktaböcker och möjlighet att söka på nätet
här ska finnas adekvat utrustning för att ha tillgång till andra skolans bibliotek och
folkbibliotek

Åtgärder

Medel ska årligen avsättas för inköp av böcker, media etc
Adekvat It-utrustning för sökning på nätet förutsätts finnas på samtliga skolenheter
Varje skola ska sträva efter att tid avsätts för att administrera och utveckla biblioteket

Virsboskolan

På Virsboskolan finns ett integrerat folkbibliotek som också fungerar som skolbibliotek.
Utvecklingen av detta sker i samråd mellan rektor och bibliotekschef.